

МИРОСЛАВ АНТИЋ

Обично
петком

■ Laguna ■

Copyright © 2024 овог издања, ЛАГУНА

Обично
петком

Садржај

МНОГО МАЛИХ СВЕМИРА	9
ЈЕДАН ДАН ЖИВОТА	14
ЈЕДНА ПРОСЕДА БАЈКА.	19
КАКО САМ ЛИЧНО УХАПШЕН.	23
СЛИКАЈТЕ СЕ, ЉУДИ	27
НЕКЕ ДРУГЕ ОЧИ	30
ШТА ТО ПОМЕРА НАМЕШТАЈ?.	34
РЕДНИ БРОЈЕВИ.	38
УМЕСТО ЈЕДНОГ СПОМЕНИКА	42
СЛИКАМО СЕ ЗА ВЕЧНОСТ	46
БАРКА ЗА ХИМАЛАЈЕ	50
ШТА ЈЕ, У СТВАРИ, ПЕСМА	54
ОСВРТАЊЕ ЗА КУЋАМА	57
ИШЧЕЗЛИ СВЕТОВИ.	60
СМРТ ЈЕДНЕ РИБЕ	63
ПОРАЗ ЈЕДНЕ ЗВЕЗДЕ	66

ЦРНИ ДАН ЧОВЕКА	68
ДРВО ЖИВОТА	72
ЗНАМ СТО ПОСТО	75
СВИЊСКИ РЕПОВИ	78
ЧАРИ ПРЕВЕРА	82
РАНДЕВУ СА ДЕТИЊСТВОМ	86
ЈЕДНО СТАРО ЋИЛИМЧЕ	90
ЉУДИ И ГОЛУБОВИ	94
СМРТ ЧАРДАМА?	97
ЈЕДАН ИЗГУБЉЕНИ РАНДЕВУ	100
БАЛАДА О МРАВИМА	103
ПЕРИНА ДРУГА ОБАЛА	105
ПОЧЕЛА ЈЕ ЈЕСЕН...	108
ЗАШТО МРЗИМ ПЕПЕЉАРЕ	111
НОТНА СМРТ МУЗИЦИ	114
НЕКО НЕКОГ ЛАЖЕ	117
НАЈВЕЋИ ГРАД НА СВЕТУ	121
МОМ ДРАГОМ ПРИЈАТЕЉУ	125
ЈА САМ ЗА АЈНШТАЈНА	129
НЕКЕ МОЈЕ ДРУГЕ ОЧИ	133
ЗА ЧЕТИРИ ДИНАРА НАДЕ	138
ОКТОБАР, МИ И КЊИГЕ	142
ОДОХ ЈА НА ПЕЦАЊЕ	147
СВИ СМО НЕКА ФАМИЛИЈА	152
КО ПИЈЕ, А КО ПЛАЋА	157
ОДАБРАНИ И ОДБАЧЕНИ	162
СКАДАРЛИЈА У КВИНСУ	166
ИЛУЗИЈЕ	170

МНОГО МАЛИХ СВЕМИРА

А лепо су јој сви говорили: не лудуј, Милена. Није провинција у географији. Провинција је у човеку. И гдегод кренеш, ти је теглиш за собом као пртљаг.

А важно је и то, говорили су јој, да у свему од чега је човек начињен, пронађеш оно што теби треба. Ако ти скупљаш само осмехе: онда ти свет изгледа лепршав и бео. Ако скупљаш само мрзовољу, онда су људи стварно кварни.

Али Милена није слушала. Дала је отказ. И отишла.

Отишла Милена да побегне од провинције. Да нађе боље људе. А затекла исте. Јер погрешно је тражила. Ишла је да налази људе, а свуда је налазила себе.

Зато је Милени цео свет годинама исти.

Милена је радила у једном обичном, малом, симпатичном колективу, где се могло и пити кафе, и ћаскати и не падати на нос од посла. Да је радила на некој траци, да јој је машина бројала минуте, можда Милена и не би имала времена да мисли и машта. Одрадила би

свој део посла, своје радно време и отишла кући као и сви други људи.

Али Милена је од рођења постављена као нешто што би требало да буде друкчије од осталих. Мајка јој је то говорила. Отац јој је то говорио. Родбина јој је то говорила. Паметна си, говорили су јој. Лепа си. Далеко ћеш ти дотерати.

Није дотерала далеко. Петљала је са школом. Годинама је покушавала да прескочи други семестар студија. Није имала смисла за скок увис. За скок удаљ. Скочила је близу. Тада се то још могло: није било ЗУР-а, могло се преко познанства, преко пријатеља и рођака, и – запослила се.

Страшно је тешко за сваки колектив кад му дође неко ко мисли да је ту само привремено. Да је то нека степеница преко које ће, предодређен за нешто веће и моћније, сутра отићи у перспективу.

Од првог дана Милена је почела да гледа сажаљиво на људе што су ту радили. Никад им то није рекла отворено, али стварно их је жалила. Оне средовечне, који су још ту и тамо подсећали на некакав залет, оне пред пензијом, који су потпуно промашили, јер нису досегли небо, оне младе који се без амбиција, помирљиво, предају машини свакодневице и започињу своју сиву и чамотну каријеру.

Онда су били неки пословни људи, присуствовала и Милена том састанку, запазили је и позвали да пређе у већу кућу, за већи лични доходак. Прихватила је то сасвим нормално. Ниједног тренутка се није упитала: зашто њу, неквалификовану, њу, пуку почетницу, зову на боље место. На место за које конкуришу стотине

других, способнијих. Мислила је да се све састоји од три осмеха, пажљиве шминке, свакодневних промена фризура и непрекидних пресвлачења.

И у том предузећу гледала је сажаљиво људе за столовима и мислила о томе како су промашили свој век.

Годину дана касније радила је у једном извозном предузећу. Учила је енглески. Усавршавала руски који је натуцала из школских дана. Први пут је стварно запела да поштено изучи куцање на машини. Ноћима је забадала прсте у тастатуру. Ноћима је помоћу дебелих речника преводила пословне телеграме и дешифровала писма. Онда јој је колегиница за столом прекопута једноставно одбила помоћ. Не могу, рекла је, да радим пола твог посла. Ниси цео човек. Имаш много шупљина у себи. Не знаш ни свој рођени језик како треба...

Отишла је даље. И сваки пут кад је одлазила, мислила је да се пење. Степеницу по степеницу. Није важно, мислила је, што неко скочи одмах. Ја ћу полако. Одморићу се годину-две у неком предузећу, па ћу онда опет даље. Важно је било не стојати у месту. Важно је било побећи од провинције.

Сад су сви они, који су јој некад говорили да је лепа и нарочита, почели да врте главом. Милена на сајамским штандовима. Милена кува кафу Италијанима и Јапанцима. Милена на пријему пољопривредних стручњака. Милена на слици са универзитетским професорима. Милена на викенду са неким из Телевизије...

– Сви су ми одвратни – говорила је мајци уморно, увече кад се врати са тих јурњава за егзистенцијом и угледом у друштву. – Сви су примитивни. Све је провинција. Морам да бежим даље.

Побегла је у Лондон уз татину помоћ. То га је коштало винограда и дабине куће на селу. Онда јој је и Лондон био провинција. Отишла је у Париз. Клатарила се по непознатом свету, почела да говори све језике помало, онда се изненада вратила и сад је ту, а није ту, поново су јој нашли неко запослење, поново лепо изгледа, има европске манире, служи за показивање уз кафу и аперитив, за превођење пословних писама и вечере са пословним пријатељима. А у ствари је далеко. На Азурној обали. На Ла Маншу. На Карибима.

Још тражи људе. А још свуда налази себе. И само то што успе да види у свету, само то све за њу и јесте.

Што је најгоре за стотине и стотине оних који чекају такав или сличан посао, она је још неквалификована. Кад треба да покаже документа, обично се то уради около, преко неких службеника секретаријата.

– Не лудуј, Милена – говори јој и сад мати. – Упиши се на Раднички универзитет и заврши бар нешто. Буди нешто.

– Провинцијалка – говори Милена с презиром и својој мајци и понекад је искрено жали.

У Лондон су јој слали сланину. У Париз чак и хаљине. Стално је живела од провинције коју је презирала. Све службене путеве платила јој је провинција. Сваки радни дан у књижици платила јој је провинција. А она се вечно стидела провинције. И сажаљевала је.

Неки тамо Толстој рекао је једном, а многи су то после на разне начине понављали, рекао је да човек може и у Јасној Пољани, у селендри једној руској да направи престоницу света, само ако се он осећа као престоница.

Милена то не уме. Искрено то не уме. И што је старија, и што јој се више бора сакупља око очију, све је већа паника мучи, зар је могуће, пита се, зар је могуће да сам ја изнад свега тога и да је стварно све провинција? И Европа? И цео свет?

И сад већ зна, помало уморна, да било куда да оде – увек ће кренути у правцу провинције. Исте оне провинције која је, за неке друге људе, центар света.

Сад се опет некуда спрема.

И спремаће се до краја живота.

И умреће несрећна што мора да буде сахрањена у провинцији. Јер и вечност је тешка провинција, зар не? Та вечност, коју је Милена, од силног презира, уситњавала у тренутке.

Вечност – размењена у ситниш. У милионе обичних малих вечности које није разумела као посебне светове, посебне животе, посебне свемире, јер није умела да заволи никога око себе. Баш никог.

7. април 1978.

ЈЕДАН ДАН ЖИВОТА

Вратио се прекјуче човек са годишњег одмора, стигао пола сата пре свих на посао, распаковао ствари, приставио кафу, отворио новине и – остао тако, као скулптура, заустављен у покрету.

Нешто није било у реду.

Његов први радни дан био је четвртак, седми септембар, а у новинама је писало да је среда, шести септембар. Један дан раније. Позвао је телефоном портира и рекао изнервирано:

– Подметнули сте ми пакет јучерашњих новина.

– Дао сам вам своје рођене новине – рекао је портир мирно. – Вама следује тек од сутра. Од четвртка, кад се враћате на посао.

Човек је прочистио грло и снизио тон:

– А шта је данас? – упитао је опрезно.

– Среда – рекао је портир. – Среда, шести септембар...

Као у успореном филму човек је спустио слушалицу, погледао календар на столу, погледао поново

новинске датуме – све је било у реду само је он имао један дан вишка. Нешто се прерачунао. На одмору није гледао телевизију, није слушао радио, није читао дневну, него само илустровану штампу, побркао је дане и сад је, одједном, имао вишка читав дан живота. Да не би било забуне, проверио је на 988 телефоном. Женски глас са оне стране обавестио га је да је стварно данас среда, 6. септембар. Одједном је живнуо. Поскочио. Дошло му је да врисне у празној канцеларији. Погурао је хартије натраг у фиоке, просуо цезву са заслађеном водом, покупио новине и слетео низ степенице.

Крај портира је пролетео као метак. Застао је на излазу, зинуо и широм удахнуо мокри ваздух раног септембра. У овој јурњави, у овој трци са минутима, он је имао читава двадесет четири сата вишка. То је значило да тек сутра поподне треба да оде у село по жену и децу. То је значило да може да крене било којом улицом и оде на свеједно коју страну. До сутра у ово доба он је слободан, нико га неће тражити...

Можете замислити човека који се нађе у таквој ситуацији. Први пут пошао је мирним кораком улицом. Први пут имао је времена да примети људе, излоге, куће. Одједном, почео је да открива безброј нових ствари у давно познатим улицама: орнаменте на капијама, гвоздене балконе, необичне фасаде...

– Не – рекао је одлучно – овај дан не смем изгубити улудо. Морам негде сести и испланирати сваки минут. Морам смислити шта ћу. Морам себи приредити нешто изузетно, нешто чега ћу се сећати целог живота.

Одједном су му наврле у главу слике Париза, Лондона, Мадрида, Амстердама, Беча. Лако је живети у

великим градовима. Али како овде, где је среда за све остале један суморан, кишовит радни дан, мало прохладан, мало намрштен, без боја, без спектакла, без атракција.

Шта може да падне прво човеку на памет у таквој прилици? Затражио је од келнера у ресторану телефонски именик и почео да трага за старим, заборављеним везама. Нажалост, већ годинама није залазио у кафане и није знао чак ни то каква је где музика, какво пиће и каква кухиња. Изабрао је неколико адреса жена са којима је раније имао неке романсе. Једна је била удата већ три године. Две је нашао на послу, али су га хладно одбиле. Четврта га је питала зар га није стид да се сад, после толико времена, мирно јавља као да се уопште ништа није десило...

Одлучио је да пође у живот као ледоломац, па шта сретне – то и да доживи.

До подне је лутао по клубовима и бифеима, залазио у отмене ресторане, терао кола чак до периферијских крчми. На крају је одлучио да закључа ауто. Алкохол је почео да делује и уплашио се да не направи неку глупост усред бела дана.

Уствари, био је шокиран. Среда. Радни дан. А толико света на улицама. Толико света у кафанама. Толико света који се мува по радњама, пијацама... Ко онда у овој земљи ради, мислио је, кад се толики шетају? Раније то није примећивао, јер преподнева је проводио у канцеларији. Сад је одједном видео препун град људи који су се тискали, мимоилазили, седели, ћаскали.

У два по подне, минут пре краја радног времена, ускочио је у такси и вратио се кући. Био је трештен пијан. Пропало му је читаво преподне, али вече је одлучио да проведе боговски.

Требало је зато да се истушира, испава и спреми за излазак. Гласно је певао док је огрнут пешкиром шетао кроз кућу. Имао је у глави хиљаду идеја. Имао је још толико најдивнијих жеља. Онда је заспао.

И пробудио се сутрадан у четири ујутро.

Мамуран. Гладан. Несрећан. Прозебао, јер спавао је огрнут само мокрим пешкиром. Укочена врата. Крмељивих очију од назеба. Прогутао је тетрапак млека и приставио кафу. Наслонио је главу на кухињски сто и заплакао.

Упропастио је свој један једини дан живота.

Није умео да га искористи. Није умео ништа да доживи. Није умео чак ни сопствена кола да доведе до куће, него је морао да иде по њих на други крај града.

Опет је био на послу пола сата пре свих. Опет вода за кафу. Опет пакет новина. Није их ни отворио. Мрзовољним покретима вадио је хартије из фиока и слагао их испред себе.

Био је, нажалост, четвртак, седми септембар. Његов први радни дан. Овога пута без забуне. Овога пута календарски и животно на свом месту.

У току радног времена још два пута није издржао и заплакао се.

– Да ти није неко умро? – питали су забринуто другови с посла.

– Да – казао је. – Умро ми је неко у ког сам највише веровао.

Даље га нису питали. Даље није ни објашњавао.

Ко зна колико дана живота му је пропало због тог једног, који је био вишак. Непрекидно је мислио само о томе и био све болеснији.

Стварно је био тешко, претешко болестан.

8. септембар 1978.